

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

Кафедра германської та слов'янської філології

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ

комплексного евалюаційного екзамену (основна мова)
мова і література (основна мова) теорія і практика перекладу
(назва екзамену) (основна мова)

підготовки здобувачів магістерського рівня вищої освіти
(назва рівня вищої освіти)

освітньо-професійної програми Філологія (германської мови та літератури) (переклад великою)
(назва освітньо-професійної програми)

спеціальності 035 Філологія
(шифр і назва спеціальності)

факультету філологічного
(назва факультету)

20 21 – 20 22 навчальний рік

Програма атестації ЛРБ (основна мова). Мова і література
(основна мова) теорія і практика перекладу (основна мова)
(назва атестації)

для здобувачів магістерського рівня вищої освіти

освітньо-професійної програми Філологія (германські мови та література)
(переклад включно)
спеціальності 035 Філологія

Укладачі програми: Р. Фінал. н. доц. Тамар В. В. доцент
кафедри германської та слов'янської філології

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Програму атестації затверджено на засіданні кафедри
германської та слов'янської філології

Протокол № 3 від "24" серпня 20 21 року

Завідувач кафедри _____
В. Курченко (підпис) (Гуцушенко В. А.) (прізвище та ініціали)

Обговорено та рекомендовано до впровадження вченою радою

Державного вищого навчального закладу

«Донбаський державний педагогічний університет»

«25» листопада 20 21 року, протокол № 4

Голова вченої ради ДДПУ

_____ (підпис) (проф. С. О. Омельченко) (прізвище та ініціали)

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Відповідно до освітньо-професійної програми «Філологія (германські мови та літератури (переклад включно))», атестація студентів рівня вищої освіти «Магістр» за спеціальністю «035. Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно)» проводиться у вигляді комплексного кваліфікаційного екзамену «Мова і література (основна мова). Теорія і практика перекладу (основна мова)». Такий комплексний кваліфікаційний екзамен покликаний перевірити рівень сформованості у випускників найважливіших загальних і спеціальних компетентностей, основними серед яких є наступні:

загальні:

- Здатність бути критичним і самокритичним.
- Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- Здатність працювати в команді та автономно.
- Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня.

спеціальні:

- Здатність осмислювати мистецтво слова як систему систем, розуміти еволюційний шлях розвитку вітчизняного і світового літературознавства.
- Здатність до критичного осмислення історичних надбань та новітніх досягнень філологічної науки.
- Володіння методами наукового аналізу і структурування мовного й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.
- Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для здійснення фахової науково-дослідницької роботи, її презентації науковій спільноті та захисту інтелектуальної власності на її результати.
- Здатність професійно застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації: мовознавства, літературознавства, фольклористики, перекладознавства, прикладної лінгвістики, літературної критики тощо.
- Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.
- Здатність чітко й виразно висловлювати думку, використовувати знання законів техніки мовлення: правильна постановка дихання, розвиток голосу, чітка та зрозуміла дикція, нормативна орфоепія.
- Володіння експресивними, емоційними, логічними засобами мови та здатність спрямовувати їх для досягнення запланованого прагматичного результату.

Особливою ваги для майбутніх перекладачів набувають такі компетентності:

1. білінгвальна (мовна, мовленнєва);
2. екстралінгвістична (фонові знання (енциклопедичні, тематичні, соціокультурні тощо), предметні знання (інформація щодо поняттєвого складу певної галузі людської діяльності та між поняттєвих зв'язків);
3. перекладацька (знання загальних принципів перекладу, а також навички та уміння його здійснення, інструментальна компетенція, дослідницька компетенція тощо);
4. особистісна (когнітивні, психомоторні та поведінкові механізми – пам'ять, увага, психологічна стійкість, критичне відношення тощо, морально-етична субкомпетенція, субкомпетенція самовдосконалення, фахово-соціальна субкомпетенція (прийоми та норми спілкування у професійному середовищі) тощо);
5. стратегічна (інтегроване уміння перекладати).

Метою комплексного кваліфікаційного екзамену є перевірка й оцінка мовної, комунікативної, країнознавчої та перекладацької компетенцій студентів, наявності у них знань основ теорії перекладу та вмінь реалізовувати ці знання при здійсненні перекладу писемного тексту та в усному двосторонньому перекладі, оскільки ці види роботи складають основу майбутньої професійної діяльності студентів.

На екзамені студенти-випускники мають продемонструвати вільне володіння навичками перекладацького аналізу та перекладу писемного тексту з англійської на українську та усного послідовного перекладу з української англійською на базі лексичного запасу та тематики, що передбачені програмними вимогами.

Студенти повинні володіти орфоепічною, лексичною та граматичною нормами англійської та української мов, вміти правильно реалізовувати ці норми в різних видах мовленнєвої діяльності та в різних комунікативних ситуаціях, володіти практичними навичками та вміннями, необхідними для роботи перекладача писемних текстів або усного тлумача.

Таким чином, багатовекторність цільових компетентностей за ОПП і зумовила комплексну структуру кваліфікаційного екзамену.

2. СТРУКТУРА БІЛЕТУ

Екзаменаційний білет включає такі питання:

1. Теоретичне питання з проблем перекладу.
2. 30 тестових завдань з перекладу (підібрати правильний еквівалент при перекладі речень з англійської мови та навпаки).
3. Письмове висловлювання у межах тематики, що вивчалась.

Теоретичне питання з проблем перекладу націлене на перевірку рівня теоретичних знань студентів, володіння ними сукупністю сучасних наукових підходів щодо здійснення перекладу, лексичної та граматичної системи української та англійської мов. Відповідь студента-випускника з теоретичних аспектів перекладу повинна підтвердити достатньо повне знання сучасного стану перекладознавства, загальної проблематики мовознавства, яка стосується процесу перекладу, а також історичних аспектів розвитку перекладознавства в Україні та за її межами. Відповідаючи на питання з одного з теоретичних аспектів перекладознавства, студент повинен повністю розкрити його зміст, показати своє вміння визначати, систематизувати та аналізувати відповідні мовні явища, які впливають на процес перекладу та навести відповідні приклади.

Тестові завдання покликані перевірити рівень сформованих перекладацьких навичок та вмінь: забезпечення адекватного перекладу за допомогою лексичних, граматичних трансформацій тощо.

Завдання зі спонтанного усного висловлювання спрямоване на перевірку рівня сформованості мовленнєвої компетенції майбутнього перекладача. Студентам пропонується висловитися за однією із запропонованих 30 тем у межах тематики, що вивчалася протягом магістерської програми. По закінченню висловлювання студент має відповісти на питання за темою.

3. ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ З ПРОБЛЕМ ПЕРЕКЛАДУ

1. Translation definition.
2. Basic translation theories.
3. Translation varieties.
4. Translation equivalence and equivalents.
5. Levels of equivalence.
6. Factors influencing the choice of equivalents.
7. Rendering Ukrainian people's proper names by means of Latin letters in Ukrainian–English translations.
8. Rendering people's proper names from English into Ukrainian.
9. Rendering of geographical names.
10. Conveying the names of companies, corporations, firms, periodicals and public bodies.
11. The translation of terms.
12. The translation of polysemantic words.
13. The translation of words with a wide range of reference.
14. Contextual equivalents.
15. The definition of Equivalent-lacking words.
16. The ways of rendering equivalent-lacking words in English-Ukrainian and Ukrainian-English translation.
17. The translation of neologisms.
18. The translation of pseudointernationalisms.
19. Translating phraseologisms by choosing absolute/complete equivalents.
20. Translating phraseologisms by choosing near equivalents.
21. Translating phraseologisms by choosing genuine idiomatic analogies.
22. Translating phraseologisms by choosing approximate analogies.
23. Descriptive translating of idiomatic and set expressions.
24. Lexical transformations in translation: definition and classification.
25. Lexical transformations in translation: differentiation and specification of meaning, semantic development.
26. Lexical transformations in translation: generalization of meaning, antonymous translation, integral transformation.
27. Lexical transformations in translation: compensation of losses in translation, addition and omission of words for lexical reasons.
28. Grammatical transformations in translation: transpositions and replacements.
29. Grammatical transformations in translation: addition and omission of words for grammatical reasons.
30. Rendering of metaphors, metonymies and epithets.

5. ОРИЄНТОВНІ ТЕМИ ДЛЯ УСХОГО ВИСЛЮВЛЮВАННЯ

1. Political, ethnical, cultural and gender identity.
2. Processes of creating cultural identities in modern Europe: personal and collective.
3. Cultural differences in modern world. Social Difficulty in a Foreign Culture
4. Ukrainian culture. National festivals and traditions
5. British and American culture
6. Overcoming stereotypes and prejudices.
7. Motivation and Values among Ukrainian/British/American societies.
8. Art and culture in modern society
9. Culture Shock, Language Shock and the Shock of Self-discovery
10. National stereotypes
11. Overcoming Stereotypes and Prejudices
12. Religious Diversity in a Multicultural Society. World religions
13. Youth Subcultures in modern society
14. Social roots of the graffiti phenomenon. Graffiti in Ukraine
15. Global role models
16. The problem of human rights in modern society. Fight against international terrorism
17. Immigration: integration versus retaining identity.
18. Racism and ethnic minorities
19. Religious diversity in a multicultural society.
20. Globalization and localization.
21. What helps us to create the barriers between cultures and languages?
22. What hinders and prevents communication between nations?
23. Despite the convenience, is the internet too dangerous as a reliable source of academic material?
24. Is it likely that in the near future artificial intelligence and robotics will cause mass unemployment?
25. Does the contemporary availability of information make us less inclined to think?
26. How did human beings manage without mobile phones for tens of thousands of years?
27. Much of food science is focused on genetic modification. Do you feel this is wrong?
28. Should people be allowed to double their life spans through the use of drugs?
29. Music as a performing art requiring shows and spectacles.
30. The enduring attributes of formal classical music.
31. How does jazz really differentiate itself from opera?
32. Should music entertain, instruct or communicate?
33. Youth sub-cultures and their relationships to music.
34. Can you learn how to perform music or is it mostly dependent on talent?
35. How does internationally-accepted music vary from culturally-specific folk music?
36. How much does contemporary music, especially dance, rely upon computer knowledge and technique?
37. Accents and dialects of English-speaking countries.
38. English as a universal means of communication: the importance and limitations of a world language.
39. The role of linguists, publishers and authors who wrote in English in facilitation of intercultural communication.
40. Language identity and national mentality: how many mother tongues can you have? How does the fact influence your mindset?
41. The role of non-verbal means of communication in crossing language barriers.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕКЗАМЕНУ

100–90	<ul style="list-style-type: none">– змістовний виклад теоретичного матеріалу з питання екзаменаційного білету, правильне визначення відповідних понять, ґрунтовний, глибокий аналіз відповідних мовних явищ, названо основних науковців, які досліджували проблему, що обговорюється, проаналізовано їхні погляди;– коректне фонетичне мовлення, логічна побудова відповіді, вільне володіння навичками монологічного та діалогічного мовлення, широка варіативність лексичних, граматичних структур, стилістичних засобів і доцільність їх використання, прояв здатності до оригінальних перекладацьких рішень, вміння аргументовано висловлювати власну точку зору, допускається 1–2 граматичні та лексичні помилки.
89–75	<ul style="list-style-type: none">– змістовне викладення теоретичного матеріалу, але допущено поодинокі неточності у послідовності викладу, правильне визначення відповідних понять, ґрунтовний аналіз відповідних мовних явищ, названо основних науковців, які досліджували проблему, що обговорюється та проаналізовано їхні погляди;– викладення матеріалу без стилістичних огріхів та вміння висловити й граматично оформити власну точку зору, коректне фонетичне мовлення, логічна побудова відповіді, вільне володіння навичками монологічного та діалогічного мовлення, широка варіативність лексичних, граматичних структур, стилістичних засобів і доцільність їх використання, допускається 1–2 граматичні та лексичні помилки.
60–74	<ul style="list-style-type: none">– змістовне викладення теоретичного матеріалу з по деякими відхиленнями від теми, проблеми, нечітке визначення основної та другорядної інформації, представлено правильні визначення понять, обґрунтовані основні судження;– розкриття теми без використання активного лексичного та граматичного матеріалу, виявлення помилок у мовному оформленні власного висловлювання, некоректні перекладацькі рішення, 3–4 граматичні та лексичні помилки.
26–59	<ul style="list-style-type: none">– незнання більшої частини обговорюваного питання, помилки при формулюванні понять і визначень, що змінюють їхній зміст;– недотримання послідовності та логіки викладу матеріалу, а також норм літературної мови, допускається 6 мовних помилок у перекладеному тексті.
0–25	<ul style="list-style-type: none">– відтворення лише деяких положень, але тільки за підказками викладача, не володіння теоретичним матеріалом, невміння висловити та аргументувати свою точку зору на запропоновану тему через недостатній словниковий запас та незнання програмного матеріалу;– велика кількість помилок (більше 15), які знижують якість перекладу і суттєво заважають розумінню висловлювання, логіка викладу відсутня, зміст висловлювання незрозумілий.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Агапітова А. Ю. Художній переклад і місце метафори в художньому перекладі. *Науковий вісник нац. аграрного університету*. Київ, 2008. Вип. 21. С. 210–215.
2. Агронська І. В., Ребрій О. В. Проблема передачі гумористичного компоненту англomовних віршованих творів українською мовою. *In statu nascendi. Теоретичні та прагматичні проблеми перекладознавства*. Харків, 2008. Вип. 9. С. 7–11.
3. Андрійко Л. В. Можливості відтворення інтертекстуальності у перекладі. *Гуманістичний вісник. Іноземна філологія*. Черкаси, 2008. № 13. т. 1. С. 249–253.
4. Білозерська Л. П., Возненко Н. В., Радецька С. В. Термінологія та переклад: навч. посіб. / ред. С. І. Мазур. Вінниця: Нова книга, 2010. 232 с.
5. Ганічева Т. В. Методичні рекомендації для забезпечення курсу двостороннього громадсько-політичного перекладу (англійська та українська мови) на IV–V курсах перекладацького відділення (галузь: Міжнародні угоди із забезпечення прав людини): навч.-метод. посіб. / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків: ХНУ імені Каразіна, 2010. 68 с.
6. Денисенко Н. В. Відтворення емпізи в англо-українських художніх перекладах: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16 / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2011. 20 с.
7. Дубенко О. Ю. Сполучені штати Америки: путівник перекладача: навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2007. 504 с.
8. Зацний Ю. А., Янков А. В. Нова розмовна лексика і фразеологія: англо-український словник. Вінниця: Нова книга, 2010. 224 с.
9. Івасюк О. Я., Огуй О. Д. Рівні перетворення тексту та засоби досягнення адекватності при перекладі. *Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія*. Чернівці: Рута, 2003. Вип. 156. С. 158–168.
10. Кальниченко О. А. Автопереклад як перекладознавча проблема. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Міжмовна та міжкультурна комунікація*. Київ. 2011. Т. 1, № 1. С. 37–45.
11. Карабан В. І., Черноватий Л. М. Переклад англomовної економічної літератури. Економіка США. Вінниця: Нова книга, 2010. 272 с.
12. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматині труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми: навч. посібник-довідник. Вінниця, Нова книга, 2018. 656 с.
13. Карабан В. І., Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську: навч. посібник-довідник. Вінниця: Нова Книга, 2003. 608 с.
14. Кобяков О. М., Єрмоленко С. В., Єрмоленко А. І. Інтерлінгвальні вектори молодіжного сленгу на матеріалі англomовного та україномовного дискурсів. *Філологічні трактати*. Суми–Харків, 2011. Т. 3, № 3. С. 79–84.
15. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства. навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2008. 512 с.
16. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. Вінниця: Нова Книга, 2017. 448 с.

17. Крысало О. В. Перевод имени собственного в художественном тексте: к постановке проблемы. *Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Філологічні науки*. 2011. № 16 (227), Ч. 1. С. 40–45.
18. Ланчиков В. К., Чужакин А. П. Мир перевода – 6. Трудности перевода в примерах: практ. пособие. Москва: Р. Валент, 2001. 60 с.
19. Лексические, грамматические и стилистические проблемы перевода: сб. упражнений / сост. С. К. Калинин. Омск: Омск. гос. ун-т, 2003. 68 с.
20. Методичні вказівки та завдання для самостійної роботи з практики перекладу для студентів III курсу (Міжнародні організації) / укл. Д. О. Гайдар, А. О. Медведєва. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 48 с.
21. Методичні вказівки та завдання для самостійної роботи з практики перекладу для студентів IV курсу (Система державного управління США) / укл. Т. Г. Лукьянова, А. Ю. Тіліга. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 56 с.
22. Методичні вказівки та завдання для самостійної роботи студентів з практики письмового англо-українського науково-технічного перекладу. Для студентів III курсу факультету іноземних мов: навчально-методичний посібник / уклад. І. М. Каминін, М. С. Осінська. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 28 с.
23. Некряч Т. Є., Чала Ю. П. Переклад художніх творів : Через терени до зірок: навч. посібник. Вінниця: Нова книга, 2008. 200 с.
24. Ніколенко А. Г. Переклад автомобільної термінології: навч. посібник. Вінниця: Нова книга, 2010. 240 с.
25. Огуй О. Д., Івасюк О. Я. Лінгвістика та перекладознавство: Мовні концепції та способи перекладу. *Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія*. Чернівці. Вип. 165–166. 2003. С. 145–157.
26. Петрова О. В. Введение в теорию и практику перевода (на материале английского языка). МОСКВА: АСТ: Восток – Запад, 2006. 96 с.
27. Потапова А. Є. Відтворення стилістичних засобів у перекладі дитячої художньої літератури (на матеріалі українських, німецьких та російських перекладів творів Дж. К. Ролінг: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16. / Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2011. 20 с.
28. Ребрій О. В. Основи перекладацького скоропису: навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2012. 152 с.
29. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі: монографія. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 376 с.
30. Ребрій О. В., Черноватий Л. М. Переклад англomовної громадсько-політичної літератури (Європейський союз та інші міжнародні організації): навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2009. 240 с.
31. Саприкін С. С., Чужакин А. П. Світ усного перекладу: навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2011. 224 с.
32. Хан О. Г. Детектив як тип тексту: перекладознавчий аспект (на матеріалі британського й американського детективів та їх перекладів): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16 / Херсонський держ. ун-т. Херсон, 2011. 20 с.
33. Чепурна І. М. Проблематика перекладу художніх творів. *Вісник Луганського національного ун-ту ім. Т. Шевченка. Філологічні науки*. 2010. № 14 (201). Ч. 1. С. 149–158.

Допоміжна література

1. Черноватий Л. М. Переклад англomовних текстів у галузі природничих наук: алгебра, геометрія, фізика, хімія / Л. М. Черноватий, О. В. Ребрій, О. А. Калениченко, Т. Г. Лукьянова. Вінниця : Нова книга, 2017. 240 с.
2. Черноватий Л. М. Переклад англomовної громадсько-політичної літератури. Система державного управління США / Л. М. Черноватий. – Вінниця : Нова книга, 2006. – 400 с.
3. Черноватий Л. М. Переклад англomовної економічної літератури / Л. М. Черноватий. Вінниця : Нова книга, 2010. 272 с.
4. Черноватий Л. М. Переклад англomовної психологічної літератури / Л. М. Черноватий. Вінниця : Нова книга, 2012. 512 с.
5. Черноватий Л. М. Переклад англomовної юридичної літератури / Л. М. Черноватий. Вінниця : Нова книга, 2017. 280 с.
6. Nesterenko N., Lysenko K. A course in interpreting and translation / N. Nesterenko, K. Lysenko. Vynnytsia : Nova Knyha, 2006. – 248 p.